EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.6.2021
COM(2021) 288 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Suunised direktiivi (EL) 2019/790 (mis käsitleb autoriõigust digitaalsel ühtsel turul) artikli 17 kohta

I. SISSEJUHATUS

Direktiivi (EL) 2019/790 (mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul; edaspidi „direktiiv“[1]) artikli 17 lõike 10 kohaselt peab komisjon andma välja artikli 17 kohaldamise suunised, eelkõige veebisisu jagamise teenuse osutajate ja õiguste omajate vahelise koostöö kohta. Suunistes võetakse arvesse tulemusi, milleni jõuti sidusrühmade dialoogide raames, mis korraldati koostöös liikmesriikidega, et arutada veebisisu jagamise teenuse osutajate ja õiguste omajate vahelise koostöö parimaid tavasid.

Pärast avatud osalemiskutset korraldas komisjon 2019. aasta oktoobrist 2020. aasta veebruarini kuus sidusrühmade dialoogi kohtumist. Sidusrühmade dialoogi lõpuleviimiseks viidi 27. juulist 10. septembrini 2020 läbi sihipärane kirjalik konsultatsioon.

Käesolevate suuniste eesmärk on toetada artikli 17 nõuetekohast ja ühtset ülevõtmist kõigis liikmesriikides, pöörates erilist tähelepanu vajadusele leida tasakaal põhiõiguste ning erandite ja piirangute kasutamise vahel, nagu on nõutud artikli 17 lõikes 10. Suunised võivad ka aidata turuosalistel järgida siseriiklikke õigusakte, millega rakendatakse artiklit 17.

Kuigi käesolev dokument ei ole õiguslikult siduv, on komisjon võtnud selle vastu ametlikult teatisena, millega ta on täitnud liidu seadusandjalt artikli 17 lõike 10 alusel saadud volituse. Artikli 17 rakendamist liikmesriikides ja suuniseid mõjutab tehtav Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas C-401/19[2]. Pärast seda kohtuotsust võib tekkida vajadus suunised läbi vaadata.

II. AUTORIÕIGUSEGA SEOTUD LUBE JA VASTUTUST KÄSITLEV ERIKORD (ARTIKKEL 17)

Artiklis 17 on sätestatud autoriõiguse ja sellega kaasnevate õigustega seotud lube ja vastutust käsitlev erikord, mida kohaldatakse teatavate infoühiskonna teenuse osutajate suhtes, kes on määratletud direktiivi artikli 2 punktis 6 kui veebisisu jagamise teenuse osutajad. Varem kohaldatud õigusraamistikus[3] oli nende teenuseosutajate autoriõigusega seotud vastutus kasutajate tegevuse puhul ebaselge. Artikliga 17 tagatakse õiguskindlus ses suhtes, kas veebisisu jagamise teenuse osutajad teevad seoses oma kasutajate tegevusega autoriõigusega seotud toiminguid, ning õiguskindlus kasutajate jaoks.

Artikli 17 eesmärk on edendada õiguste omajate ja veebisisu jagamise teenuse osutajate vahelise litsentsituru arengut. Selleks on artikliga 17 loodud õiguslik alus, et õiguste omajad saaksid anda loa kasutada oma teoseid, kui veebisisu jagamise teenuse osutajate kasutajad need üles laadivad, millega suurendatakse õiguste omajate litsentsimis- ja tasu saamise võimalusi. Samuti on sellega kehtestatud kaitsemeetmed kasutajatele, kes laadivad üles oma

[1] Direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele, kes peavad võtma selle üle 7. juuniks 2021.
[2] Poola *vs.* parlament ja nõukogu.
[3] Direktiivi 2001/29/EÜ artikkel 3 ja direktiivi 2000/31/EÜ artikkel 14.

sisu, mis võib sisaldada kolmandate isikute autoriõigusega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud sisu.

Artikli 17 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud, et veebisisu jagamise teenuse osutajad tegelevad üldsusele edastamisel autoriõigusega seotud toiminguga, kui nad annavad juurdepääsu oma kasutajate poolt üles laaditud autoriõigusega kaitstud sisule, ning seetõttu peavad nad hankima asjaomastelt õiguste omajatelt loa. Artikli 17 lõikes 3 on ette nähtud, et kui teenuseosutajad tegelevad nende sätete kohase üldsusele edastamisega, ei kohaldata direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõikes 1 kehtestatud vastutuspiiranguid[4].

Artikkel 17 on direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 ja direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 suhtes erinorm. Sellega ei ole kehtestatud liidu autoriõiguses uut õigust. Pigem reguleeritakse sellega direktiivi kohaldamisel täielikult ja üksikasjalikult artikliga hõlmatud piiratud asjaoludel üldsusele edastamist. Seda on kinnitatud põhjendustes 64 ja 65. Põhjenduses 64 on öeldud, et artikkel 17 ei mõjuta üldsusele edastamise või üldsusele kättesaadavaks tegemise mõistet mujal liidu õiguses[5] ega direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõigete 1 ja 2 võimalikku kohaldamist teiste teenuseosutajate suhtes, kes kasutavad autoriõigusega kaitstud sisu. Põhjenduses 65 on öeldud, et kuigi direktiivi 2000/31/EÜ artiklit 14 ei kohaldata artiklist 17 tuleneva vastutuse suhtes, ei tohiks see mõjutada selle artikli kohaldamist selliste teenuseosutajate suhtes eesmärkidel, mis ei kuulu direktiivi kohaldamisalasse. Kuna artikkel 17 on laadilt erinorm, peaksid liikmesriigid konkreetselt rakendama seda sätet, mitte tuginema lihtsat direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 siseriiklikule rakendamisele.

Kui artikli 17 lõigete 1 ja 2 alusel luba ei anta, on artikli 17 lõikega 4 ette nähtud erikord, mis võimaldab veebisisu jagamise teenuse osutajatel vältida teatavatel tingimustel vastutust üldsusele edastamise eest artikli 17 lõike 1 tähenduses. Nagu on märgitud põhjenduses 66, on selle erikorra puhul arvesse võetud asjaolu, et veebisisu jagamise teenuse osutajad teevad juurdepääsetavaks sisu, mille ei ole üles laadinud nemad ise, vaid nende kasutajad.

Need eritingimused tuleb sõnaselgelt sätestada siseriiklikus õiguses. Artikli 17 lõike 5 kohaselt tuleb selle hindamisel, kas veebisisu jagamise teenuse osutajad on täitnud artikli 17 lõikes 4 sätestatud tingimusi, arvesse võtta proportsionaalsuse põhimõtet. Artikli 17 lõikega 6 on ette nähtud ka teatavatel tingimustel kohaldatav teistsugune vastutust käsitlev kord uutele teenuseosutajatele.

Artikli 17 lõigetes 7, 8 ja 9 on sätestatud üldeeskirjad, mis tuleb samuti võtta sõnaselgelt üle siseriiklikusse õigusesse. Artikli 17 lõiked 7, 8 ja 9 on sõnastatud tulemuse saavutamise kohustustena. Seepärast peaksid liikmesriigid oma rakendusaktides tagama, et need

[4] Vastavalt komisjoni ettepanekule võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu (digiteenuste õigusakt) ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (COM(2020) 825 final), asendatakse direktiivi 2000/31/EÜ artikkel 14 määruse artikliga 5. Digiteenuste ühtset turgu käsitleva ettepaneku artikli 1 lõike 5 punkti c ja põhjenduse 11 kohaselt ei piira määrus „autoriõigust ega selliste sellega seonduvaid õigusi käsitlevate liidu õigusnormide kohaldamist, millega kehtestatud erinormid ja menetlused peaksid jääma mõjutamata“.

[5] Vt analoogia põhjal kohtuasi C-114/15, punkt 29.

kohustused on ülimuslikud, kui need on vastuolus mujal artiklis 17 ja eelkõige artikli 17 lõikes 4 sätestatuga.

Artikli 17 lõikega 7 on ette nähtud, et kui veebisisu jagamise teenuse osutajad teevad artikli 17 lõike 4 kohaselt õiguste omajatega koostööd, et vältida sisu loata kättesaadavust, ei tohi sellise koostöö tõttu muutuda kättesaamatuks kasutajate poolt üles laaditud teosed ja muu materjal, millega ei rikuta autoriõigust ega sellega kaasnevaid õigusi.

Artikli 17 lõikes 8 on sätestatud, et artikli 17 kohaldamine ei tohi tekitada üldist jälgimiskohustust. Artikli 17 lõikes 9 on muu hulgas sätestatud, et direktiiv ei mõjuta õiguspäraseid kasutusviise, näiteks kasutamist liidu õiguses sätestatud erandite või piirangute alusel, ning ei too kaasa üksikkasutajate tuvastamist ega nende isikuandmete töötlemist, välja arvatud juhul, kui see toimub kooskõlas direktiiviga 2002/58/EÜ ja määrusega (EL) 2016/679. Põhjenduses 85 on täpsustatud, et isikuandmete töötlemisel tuleb austada põhiõigusi, sealhulgas õigust era- ja perekonnaelu austamisele ning õigust isikuandmete kaitsele, ning töötlemine peab toimuma kooskõlas direktiiviga 2002/58/EÜ ja määrusega (EL) 2016/679. Artikli 17 rakendamisel peavad liikmesriigid järgima liidu andmekaitseõigustikku, eelkõige seoses võimalike tehniliste meetmetega, mida teenuseosutajad võtavad koostöös õiguste omajatega artikli 17 lõike 4 alusel, ning seoses artikli 17 lõike 9 kohase kasutajate kaebuste lahendamise ja õiguskaitsevahendite kasutamise korraga. Liikmesriigid peaksid tagama nende eeskirjade nõuetekohase kohaldamise artikli 17 ülevõtmisel.

III. ARTIKLIGA 17 HÕLMATUD TEENUSEOSUTAJAD (ARTIKLI 2 PUNKT 6)

Artiklit 17 kohaldatakse direktiivi artikli 2 punkti 6 esimeses lõigus määratletud veebisisu jagamise teenuse osutajate suhtes. Veebisisu jagamise teenuse osutaja on määratletud kui sellise infoühiskonna teenuse osutaja, mille peamine või üks peamistest eesmärkidest on talletada ja teha üldsusele juurdepääsetavaks suur hulk teenuse kasutajate poolt üles laaditud autoriõigusega kaitstud teoseid või muud kaitstud materjali, mida teenuse osutaja tulu saamise eesmärgil korrastab ja reklaamib.

Artikli 2 punkti 6 teises lõigus on esitatud mitteammendav loetelu teenuseosutajatest ja/või teenustest, mille pakkujaid ei käsitata veebisisu jagamise teenuse osutajatena direktiivi tähenduses ja mis jäävad seega artikli 17 kohaldamisalast välja. Väljajäetud teenuste hulka kuuluvad mittetulunduslikud veebientsüklopeediad, mittetulunduslikud hariduslike ja teaduslike eesmärkidega teabehoidlad, avatud lähtekoodiga tarkvara arendus- ja jagamisplatvormid, direktiivis (EL) 2018/1972 määratletud elektroonilise side teenused, internetipõhised kauplemiskohad, ettevõtjatevahelised pilveteenused ja pilveteenused, mille kasutajad saavad sisu oma tarbeks üles laadida.

Õiguskindluse tagamiseks peaksid liikmesriigid esitama oma rakendusaktides selgelt ja tervikuna artikli 2 punkti 6 esimeses lõigus sätestatud mõiste „veebisisu jagamise teenuse

osutaja“ määratluse ning sõnaselgelt välja jätma artikli 2 punkti 6 teises lõigus loetletud teenuste osutajad, täpsustades põhjendust 62 arvesse võttes, et see väljajäetud teenuseosutajate loetelu ei ole ammendav. Liikmesriikidel ei ole võimalik minna kaugemale, st selle mõiste kohaldamisala laiendada või kitsendada.

Lisaks, et hõlbustada tõlgendamist, soovitatakse liikmesriikidel võtta määratluse eri elementide ülevõtmisel ja kohaldamisel arvesse põhjendusi 61, 62 ja 63, milles on antud olulisi selgitusi hõlmatud või väljajäetud teenuseosutajate liikide kohta. Nagu on selgitatud põhjenduses 62, on artikkel 17 suunatud veebipõhiste teenuste osutajatele, kellel on oluline roll veebisisu turul, kus nad pakuvad konkurentsi teistele veebisisu teenuste osutajatele, näiteks sama publiku jaoks interneti audio- ja videovoogedastuse teenuse osutajatele. Põhjenduses 62 on öeldud ka seda, et artiklis 17 sätestatud vastutusest vabastamise korda ei tohiks kohaldada teenuseosutajate suhtes, kelle peamine eesmärk on tegeleda autoriõiguse rikkumisega või seda soodustada[6].

Liikmesriigid peaksid meeles pidama ka seda, et põhjenduse 63 kohaselt on selle kindlaksmääramiseks, millised veebipõhise teenuse osutajad kuuluvad artikli 17 kohaldamisalasse, vaja hinnata iga juhtumit eraldi.

Selleks et kuuluda veebisisu jagamise teenuse osutaja määratluse alla ja artiklis 17 sätestatud korra kohaldamisalasse, peab teenuseosutaja kumulatiivselt vastama kõigile määratluse tingimustele:

- ta osutab direktiivi (EU) 2015/1535 artikli 1 lõike 1 punktis b määratletud infoühiskonna teenust[7];
- teenuse peamine või üks peamisi eesmärke on
    - talletada ja teha üldsusele juurdepääsetavaks
    - suur hulk teenuse kasutajate poolt üles laaditud autoriõigusega kaitstud teoseid
    - või muud kaitstud materjali,
    - mida teenuse osutaja tulu saamise eesmärgil korrastab ja reklaamib.

Infoühiskonna teenuse peamist eesmärki või üht peamistest eesmärkidest tuleks mõista kui teenuseosutaja peamist või ülekaalukat funktsiooni, rolli[8]. Peamise või ühe peamise eesmärgi hindamine peaks olema tehnoloogia ja ärimudeli seisukohast neutraalne, et see oleks tulevikukindel.

Teenuseosutaja ülesanne on „talletada [sisu] ja teha [see] üldsusele juurdepääsetavaks“. Mõiste „talletamine“ viitab sisu säilitamisele, mis on enamat kui ajutine, ja mõiste „üldsusele juurdepääsetavaks tegemine“ hõlmab üldsusele talletatud sisule juurdepääsu andmist.

[6] Mitu sidusrühma rõhutas, et on tähtis, et liikmesriigid võtaksid need põhjenduses 62 esitatud elemendid üle oma siseriiklikusse õigusesse.

[7] Infoühiskonna teenus on määratletud kui „kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused“.

[8] Näiteks, nagu on selgitatud põhjenduses 63, võivad internetipõhised kauplemiskohad anda juurdepääsu suurele hulgale autoriõigusega kaitstud teostele, kuid see ei ole nende põhitegevus, milleks on veebipõhine jaemüük.

Mis puudutab „suurt hulka“, siis direktiivis ei ole seda mõistet kvantifitseeritud. Liikmesriigid peaksid hoiduma selle mõiste kvantifitseerimisest oma siseriiklikus õiguses, et vältida õiguslikku killustatust, mida tekitaks eri liikmesriikides hõlmatud teenuseosutajate võimalik erinev tegevusulatus. Nagu on selgitatud põhjenduses 63, tuleb hinnang selle kohta, kas teenuseosutaja talletab suurt hulka teenuse kasutajate poolt üles laaditud autoriõigusega kaitstud teoseid või muud kaitstud materjali ja teeb selle juurdepääsetavaks, anda „iga juhtumi kohta eraldi“, võttes arvesse „selliste aspektide kombinatsiooni, nagu teenuse sihtrühm ja nende [---] failide arv, mille teenuste kasutajad on üles laadinud“. Seega ei piisa ainult ühe nimetatud elemendi vaatlemisest, et lugeda infoühiskonna teenus artikli 17 kohaldamisalasse kuuluvaks teenuseks.

Lõpetuseks, et teenus kuuluks infoühiskonna teenuse määratluse alla, peab teenuse osutaja korrastama ja reklaamima kasutajate poolt üles laaditud sisu „tulu saamise eesmärgil“. Põhjenduses 63 on märgitud, et üles laaditud sisust võib saada otsest või kaudset tulu sisu korrastades ja reklaamides, et köita suuremat publikut, muu hulgas sisu liigitamise ja sihipärase reklaamimise kaudu. Tulu saamise eesmärki ei tohiks pidada enesestmõistetavaks tulenevalt asjaolust, et teenust osutab ettevõtja, või tulenevalt teenuse õiguslikust vormist. Tulu saamise eesmärk peab olema seotud tuluga, mis saadakse kasutajate poolt üles laaditud sisu korrastamisest ja reklaamimisest viisil, mis meelitab ligi laiemat publikut, näiteks paigutades kasutajate poolt üles laaditud sisu kõrvale reklaame. Kasutajatelt nende sisu majutamisega seotud tegevuskulude katmiseks tasu saamist[9] või üldsuselt annetuste küsimist ei tohiks pidada märgiks, et eesmärk on saada tulu[10]. Nagu on selgitatud põhjenduses 62, ei hõlma määratlus teenuseosutajaid, kelle peamine eesmärk ei ole võimaldada kasutajatel üles laadida ja jagada suurt hulka autoriõigusega kaitstud sisu, et saada sellest tegevusest tulu. Kui infoühiskonna teenuse osutaja pakub rohkem kui üht teenust, tuleks hoolt kanda selle eest, et igat teenust vaadeldakse eraldi, tegemaks kindlaks, kas teenuseosutaja kuulub artikli 17 kohaldamisalasse.

IV. LOAD (ARTIKLI 17 LÕIKED 1 JA 2)

(i) Artikli 17 lõike 1 kohased loa hankimise mudelid

Veebisisu jagamise teenuse osutajad peavad hankima artikli 17 lõikes 1 sätestatud üldsusele edastamise või üldsusele kättesaadavaks tegemise jaoks loa. Mõistet „luba“ ei ole direktiivis määratletud, seda tuleks tõlgendada artikli 17 eesmärki silmas pidades. Artikli 17 lõikes 1 ei ole sätestatud, kuidas võib lube õiguste omajatelt hankida. Nii artikli 17 lõige 1 kui ka vastav põhjendus 64 on sõnastatud üldiselt, neis on osutatud loa hankimisele, „sealhulgas litsentsilepingu kaudu“. Liikmesriigid võivad ette näha erinevad loa hankimise mudelid, et edendada litsentsituru arengut, mis on üks artikli 17 põhieesmärke.

[9] Näiteks teadusarhiivide puhul.

[10] Mitu kasutajaid esindavat organisatsiooni rõhutas vajadust seda küsimust täiendavalt selgitada.

Artikli 17 lõike 1 kohast üldsusele edastamist ja sisu kättesaadavaks tegemist tuleks mõista nii, et see hõlmab ka selle tegevuse jaoks vajalikke reproduktsioone. Liikmesriigid ei peaks kehtestama veebisisu jagamise teenuse osutajatele kohustust hankida luba artikli 17 raames toimuva reprodutseerimise jaoks.

Samuti peaksid liikmesriigid jätma õiguste omajatele võimaluse veebisisu jagamise teenuse osutajatele luba mitte anda, nagu on sätestatud põhjenduses 61, mille kohaselt „ei tohiks mõjutada lepingulist vabadust“, mistõttu „ei tohiks õiguste omajaid kohustada luba andma või litsentsilepinguid sõlmima“[11].

Mõnel juhul võivad õiguste omajad anda loa kasutada oma sisu teatavates teenustes vastutasuks andmete või reklaami eest. Luba võidakse anda ka tasuta, Creative Commonsi litsentsi alusel, või võidakse anda siis, kui õiguste omajad laadivad üles või jagavad omaenda sisu, kasutades veebisisu jagamise teenust.

Liikmesriike julgustatakse samuti säilitama või looma vabatahtlikke mehhanisme, et hõlbustada õiguste omajate ja teenuseosutajate vaheliste kokkulepete sõlmimist. Näiteks võiks konkreetsetel juhtudel või konkreetsetes sektorites kaaluda vabatahtlikke vahendusmehhanisme, et toetada pooli, kes soovivad jõuda kokkuleppele, kuid kellel on läbirääkimistel raskusi.

Liikmesriigid võivad kasutada individuaalseid ja vabatahtlikke kollektiivse litsentsimise lahendusi. Näiteks selgus sidusrühmade aruteludel, et muusikasektoris litsentsivad teatavad õiguste omajad – näiteks plaadifirmad omaenda õiguste puhul ning kui neil on autorite (laulukirjutajate) õigusi omavate esitajate ja muusikakirjastajate õigused – oma õigusi praegu üldjuhul otse. Ülejäänud autorite õigusi haldavad peamiselt kollektiivse esindamise organisatsioonid. Kollektiivset litsentsimist kasutatakse laialdaselt ka kujutava kunsti sektoris (v.a fotod), kuid seda kasutatakse vähe filmisektoris, kus on tavalisem filmitootjate otselitsentsimine. Kui õiguste omaja on volitanud kollektiivse esindamise organisatsiooni teostama oma õigusi, võib see organisatsioon sõlmida esindatava repertuaari litsentsilepinguid veebisisu jagamise teenuse osutajatega vastavalt direktiivis 2014/26/EL sätestatud eeskirjadele. Seega võib kollektiivne litsentsimine hõlbustada loa saamist paljudelt õiguste omajatelt.

Konkreetsetel juhtudel ja konkreetsetes sektorites võiks kaaluda laiendatud kollektiivlitsentside kasutamist, tingimusel et need vastavad kõigile liidu õiguses, eelkõige direktiivi artiklis 12 sätestatud tingimustele. Neid litsentse võiks kasutada eelkõige siis, kui kõiki õiguste omajaid on iseäranis keeruline tuvastada ja kui individuaalsete õiguste omandamise tehingukulud on ülemäära kõrged (põhjendus 45). Kui liikmesriigid soovivad võimaldada kasutada artikli 17 raames laiendatud kollektiivlitsentse, peavad nad üle võtma direktiivi artikli 12, milles on ette nähtud mitu kaitsemeedet laiendatud kollektiivlitsentside

[11] Vastutust käsitlevat erikorda, mida kohaldatakse artikli 17 lõike 4 alusel juhul, kui luba ei anta, kirjeldatakse üksikasjalikult allpool III jao 1. alajaos.

kasutamiseks. Laiendatud kollektiivlitsentside andmise kord, mille võib kehtestada riigi tasandil artikli 17 kohaseks kasutamiseks, hõlmab üksnes riigisisest rakendamist[12].

(ii) Kasutajaid hõlmavad load

Liikmesriigid peaksid rakendama oma õigusaktides sõnaselgelt artikli 17 lõiget 2, mille alusel peaks veebisisu jagamise teenuse osutajale antud luba hõlmama ka toiminguid, mida teevad i) kasutajad, kes tegutsevad mitteärilistel eesmärkidel, või ii) kasutajad, kelle tegevus ei too olulist tulu. Selle sätte eesmärk on tagada võimalikult paljudele kasutajatele autoriõigusega kaitstud sisu üleslaadimisel õiguskindlus.

Selle sätte kohaselt peaksid teenuseosutajatele antud load hõlmama loa sisulisse kohaldamisalasse kuuluvaid toiminguid, mida teevad kasutajad, kes kuuluvad ühte neist kahest kategooriast (mitteäriline eesmärk *või* ebaoluline tulu). Esimene olukord võib hõlmata sisu jagamist ilma tulu saamise eesmärgita, näiteks taustamuusikaga koduvideo üleslaadimist kasutaja poolt. Teine olukord võib hõlmata näiteks kasutajapoolset muusika või piltidega õppematerjalide üleslaadimist, mille puhul reklaamitulu on piiratud. Et olla hõlmatud loaga, piisab sellest, kui kasutaja vastab ühele neist tingimustest. Teisalt kasutajad, kes tegutsevad ärilistel alustel ja/või teenivad tänu enda üles laaditud sisule olulist tulu, jäävad kõnealuse loa kohaldamisalast välja või ei ole sellega hõlmatud (v.a juhul, kui pooled on sõnaselgelt kokku leppinud, et need kasutajad on lepingu alusel hõlmatud).

Liikmesriigid ei tohiks kehtestada mõiste „oluline tulu“ rakendamisel kvantitatiivseid künniseid. Seda mõistet tuleks analüüsida iga juhtumi puhul eraldi, võttes arvesse kõiki asjaomase kasutaja tegevusega seotud asjaolusid.

Liikmesriigid peaksid võtma artikli 17 lõikes 2 sätestatud loa mõiste rakendamisel arvesse põhjendust 69, mille kohaselt ei pea veebisisu jagamise teenuse osutajad hankima eraldi luba, kui õiguste omajad on juba andnud kasutajatele sõnaselge loa konkreetset sisu üles laadida. Sellistel juhtudel on üldsusele edastamise, sealhulgas üldsusele kättesaadavaks tegemise luba kasutajatele antud loa raames juba olemas. Õiguste omajaid võiks julgustada andma teenuseosutajatele teavet eraldi lubade kohta, mille nad on andnud. Põhjenduses 69 on märgitud ka seda, et veebisisu jagamise teenuse osutajate kasuks ei tuleks eeldada, et kasutajad on kõikidel juhtudel saanud üles laaditava sisu jaoks kõik vajalikud load.

Õiguskindluse suurendamiseks võiksid liikmesriigid julgustada nii veebisisu jagamise teenuse osutajaid kui ka õiguste omajaid andma kasutajatele teavet õiguste omajate antud lubadega hõlmatud sisu kohta, jättes kõigile asjaosalistele võimaluse otsustada, kuidas kõige paremini teatavaks teha, et luba on olemas. Selline läbipaistvus võib aidata vältida õiguspärase kasutamise blokeerimise ohtu (vt VI jagu).

[12] Nagu on sätestatud artikli 12 lõikes 6, esitab komisjon 2021. aasta jooksul aruande laiendatud kollektiivlitsentside kasutamise kohta.

V. VASTUTUST KÄSITLEV ERIKORD LOA PUUDUMISEL (ARTIKLI 17 LÕIGE 4)

Artikli 17 lõike 4 kohast vastutust käsitlevat erikorda kohaldatakse üksnes juhul, kui veebisisu jagamise teenuse osutajal ei ole üldsusele edastamise luba seoses oma kasutajate tegevusega artikli 17 lõike 1 tähenduses. Seega, mida rohkem lube artikli 17 lõigete 1 ja 2 alusel antakse, seda vähem kasutatakse artikli 17 lõikes 4 sätestatud korda.

Artikli 17 lõikes 4 on sätestatud kolm kumulatiivset tingimust, millele teenuseosutajad võivad tugineda, et end vastutuse eest kaitsta. Nad peavad tõendama, et a) nad andsid loa saamiseks endast parima, b) nad andsid rangeid tööstusharu ametialase hoolikuse nõudeid järgides endast parima tagamaks, et konkreetsed teosed ja muu materjal, mille kohta nad on saanud õiguste omajatelt asjakohast ja vajalikku teavet, ei oleks kättesaadavad, ning c) nad tegutsesid pärast õiguste omajatelt piisavalt põhjendatud teate saamist kiiresti, et muuta sisu kättesaamatuks või see oma veebisaitidelt kõrvaldada, ning andsid endast parima, et takistada teatatud teoste üleslaadimist tulevikus.

Artikli 17 lõike 4 suhtes kohaldatakse proportsionaalsuse põhimõtet, mis on sätestatud artikli 17 lõikes 5, mille kohaselt võib muu hulgas arvesse võtta järgmist:

(a) teenuse liik, tarbijad ja maht ning teenuse kasutajate poolt üles laaditud teoste või muu materjali liik ning
(b) sobivate ja tõhusate vahendite maksumus ja kättesaadavus teenuseosutajale.

Mõistet „endast parimat andma“ ei ole määratletud ja ühtki viidet siseriiklikule õigusele ei ole esitatud, seega on tegemist liidu õiguse autonoomse mõistega. Liikmesriigid peaksid võtma selle mõiste üle kooskõlas käesolevate suunistega ning võtma mõiste tõlgendamisel arvesse artikli 17 eesmärki ja kogu artiklit.

Liikmesriigid peaksid tagama, et selle hindamisel, kas veebisisu jagamise teenuse osutaja on artikli 17 lõike 4 punktide a ja b kohaselt andnud endast parima ja järginud artikli 17 lõike 4 punkti c, võetakse arvesse artikli 17 lõikes 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet. See on eriti oluline selleks, et kaitsta teenuseosutajate ettevõtlusvabadust.

Liikmesriigid peaksid samuti meeles pidama, et artikli 17 lõike 4 puhul kehtivad artikli 17 lõikes 7 sätestatud kohustused, kandmaks hoolt selle eest, et teenuseosutajate ja õiguste omajate koostöö ei mõjuta õiguspäraseid kasutusviise, ning artikli 17 lõikes 8 sätestatud kohustus, mille kohaselt artiklit 17 ei tohiks üle võtta ega kohaldada viisil, mis tekitab üldise jälgimiskohustuse. Artikli 17 lõike 4 puhul kehtib ka artikli 17 lõikes 9 sätestatud üldine kohustus, mille kohaselt direktiiv ei tohi mõjutada õiguspäraseid kasutusviise. Seda, kuidas praktikas endast parim anda, on selgitatud IV jaos.

1. ENDAST PARIMA ANDMINE LOA SAAMISEKS (ARTIKLI 17 LÕIKE 4 PUNKT A)

Artikli 17 lõike 4 punktis a sätestatud esimene tingimus on, et teenuseosutajad peaksid vastutama loata üldsusele edastamise, sealhulgas autoriõiguse ja sellega kaasnevate õigustega

kaitstud sisu üldsusele kättesaadavaks tegemise eest, kui nad ei suuda tõendada, et nad andsid loa saamiseks endast parima.

Teenuseosutajate tegevust õiguste omajate otsimisel ja/või nendega suhtlemisel tuleb hinnata iga juhtumi puhul eraldi, et teha kindlaks, kas loa saamiseks anti endast parim. Näiteks tuleks arvesse võtta selliseid elemente nagu konkreetsed turutavad eri sektorites (nt kas õiguste kollektiivne teostamine on laialt levinud või mitte) või võimalikud meetmed, mille liikmesriigid on võtnud lubade andmise hõlbustamiseks, nagu vabatahtlikud vahendusmehhanismid.

Selleks et tõendada endast parima andmist, peaksid teenuseosutajad suhtlema eelnevalt vähemalt selliste õiguste omajatega, keda on lihtne tuvastada ja leida, eelkõige nendega, kes esindavad suurt hulka teoseid või muud materjali. Eeskätt tuleks kõigi veebisisu jagamise teenuse osutajate puhul pidada miinimumnõudeks nõuet võtta loa saamiseks eelnevalt ühendust direktiivi 2014/26/EL kohaselt tegutsevate kollektiivse esindamise organisatsioonidega.

Samal ajal – kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ning võttes arvesse kasutajate poolt üles laaditud sisu mahtu ja mitmekesisust – ei tuleks eeldada, et teenuseosutajad otsivad eelnevalt üles õiguste omajad, keda ei ole mis tahes mõistliku standardi põhjal lihtne tuvastada. Selleks et hõlbustada õiguste omajate tuvastamist ja lubade andmist, võivad liikmesriigid julgustada välja töötama õiguste omajate registreid, millega veebisisu jagamise teenuse osutajad saaksid vajaduse korral kooskõlas andmekaitsenormidega tutvuda.

Vajalike lubade saamiseks õiguste omajateni jõudmise püüet tuleks hinnata iga juhtumi puhul eraldi, võttes eelkõige arvesse teenuse mahtu ja tarbijaid ning teenuse kaudu kättesaadavaks tehtavat eri liiki sisu, sealhulgas konkreetseid olukordi, kus teatavat liiki sisu võidakse teha teenuse kaudu kättesaadavaks vaid harva. Kui suurte teenuseosutajate puhul, kellel on suur tarbijaskond mitmes liikmesriigis või kõigis liikmesriikides, võib eeldada, et nad võtavad lubade saamiseks ühendust suure arvu õiguste omajatega, siis väiksemad piiratud või riikliku tarbijaskonnaga teenuseosutajad võtavad eeldatavasti eelnevalt ühendust vaid asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonidega ja võib-olla veel mõne kergesti tuvastatava õiguste omajaga. Need väiksemad teenuseosutajad peaksid tagama, et teised õiguste omajad saavad nendega hõlpsasti ühendust võtta, näiteks esitama selleks oma veebisaidil selged kontaktandmed või sihtotstarbelised vahendid. Nad peaksid olema kohustatud suhtlema kõigi õiguste omajatega, kes nendega litsentsi pakkumise eesmärgil ühendust võtavad.

Artikli 17 lõikes 6 on sätestatud vastutust käsitlev erikord uutele veebisisu jagamise teenuse osutajatele, kelle aastakäive jääb alla 10 miljoni euro (vt IV jagu). Need veebisisu jagamise teenuse osutajad peavad siiski kooskõlas artikli 17 lõike 4 punktiga a andma loa saamiseks endast parima. Kandmaks hoolt selle eest, et see idufirmadele kehtestatud kohustus ei tekita neile ebaproportsionaalset koormust, on oluline hinnata iga juhtumit eraldi.

Kui teenuseosutaja võtab ühendust õiguste omajaga, kuid see keeldub pidamast läbirääkimisi oma sisu jaoks loa andmise teemal või lükkab heas usus tehtud mõistlikud pakkumised tagasi, tuleks teenuseosutaja artikli 17 lõike 4 punktis a sätestatud kohustus anda endast parim

lugeda täidetuks. Teenuseosutaja peab siiski tõendama, et ta on andnud endast parima ka artikli 17 lõike 4 punktide b ja c tähenduses, et mitte olla vastutav, kui sisu on tema teenuse kaudu loata kättesaadav.

Veebisisu jagamise teenuse osutajad peaksid suhtlema nende õiguste omajatega, kes soovivad pakkuda oma sisu jaoks luba, olenemata sellest, kas nende pakutavat liiki sisu (nt muusika, audiovisuaalne sisu, pildid, tekst) on teenuseosutaja veebisaidil valdav või vähem levinud (nt pildid või tekst videote jagamise platvormi jaoks).

Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt tuleks loa saamiseks endast parima andmise hindamisel arvesse võtta sisu mahtu ja liiki, sealhulgas seda, kas sisu on teenuseosutaja veebisaidil valdav või mitte.

Põhjenduse 61 kohaselt tuleks litsentsilepingute üle läbirääkimisi pidades arvesse võtta, et litsentsilepingud peaksid olema õiglased ja säilitama poolte vahel mõistliku tasakaalu. Õiguste omajad ja veebisisu jagamise teenuse osutajad peaksid püüdma sõlmida lepingu võimalikult kiiresti. Põhjenduses 61 on öeldud ka seda, et õiguste omajad peaksid saama oma kaitstud teoste või muu materjali kasutamise eest asjakohast tasu.

Seepärast peaks endast parima andmise mõiste hõlmama ka jõupingutusi, mida veebisisu jagamise teenuse osutajad on teinud koostöös õiguste omajatega, et pidada läbirääkimisi heas usus ja sõlmida õiglased litsentsilepingud. Selleks peaksid teenuseosutajad teavitama õiguste omajaid läbipaistvalt kriteeriumidest, mida nad kavatsevad kasutada lepinguga hõlmatud sisu kindlaksmääramisel ja selle eest tasu maksmisel, eelkõige juhul, kui nad rakendavad litsentsidega hõlmatud sisu kasutamisest aru andmiseks sisutuvastustehnoloogiat, samuti on oluline jõuda õiguste omajatega võimalikult suures ulatuses kokkuleppele.

Selliste teenuseosutajate puhul, kes keelduvad sõlmimast litsentsilepingut, mida pakutakse õiglastel tingimustel ja mis säilitab poolte vahel mõistliku tasakaalu, võidakse leida, et nad ei ole andnud loa saamiseks endast parimat. Teiselt poolt ei tohiks teenuseosutajatelt nõuda, et nad võtaksid vastu pakkumisi selliste lepingute sõlmimiseks, mille tingimused ei ole õiglased ja mis ei säilita poolte vahel tasakaalu. See, mida kujutavad endast õiglased tingimused ja pooltevaheline mõistlik tasakaal, määratakse kindlaks iga juhtumi puhul eraldi.

Õiguste litsentsimiseks kollektiivse esindamise organisatsioonidega peetavate läbirääkimiste puhul kohaldatakse direktiivi 2014/26/EL artiklis 16 sätestatud kohustusi, sealhulgas nõuet pidada läbirääkimisi heas usus ning kohaldada objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel kindlaks määratud tariife[13].

2. ENDAST PARIMA ANDMINE SELLE TAGAMISEKS, ET KONKREETNE KAITSTUD SISU EI OLEKS KÄTTESAADAV (ARTIKLI 17 LÕIKE 4 PUNKT B)

[13] Need kohustused ei takista kollektiivse esindamise organisatsioone andmast individuaalseid litsentse uuenduslike veebipõhiste teenuste osutajatele, mis on uute veebisisu jagamise teenuse osutajatega peetavate läbirääkimiste tähtis element.

Artikli 17 lõike 4 punktis b sätestatud teine tingimus on, et loa puudumise korral peaksid veebisisu jagamise teenuse osutajad vastutama üldsusele edastamise, sh üldsusele kättesaadavaks tegemise eest, kui nad ei suuda tõendada, et nad andsid rangeid tööstusharu ametialase hoolikuse nõudeid järgides endast parima, et konkreetsed teosed ja muu materjal, mille kohta nad on saanud õiguste omajatelt asjakohast ja vajalikku teavet, ei oleks kättesaadavad.

Rakendades artikli 17 lõike 4 punkti b oma siseriiklikus õiguses, peaksid liikmesriigid meeles pidama, et selle suhtes kohaldatakse artikli 17 lõikes 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet.

Kooskõlas artikli 17 lõike 4 punktiga b tuleb anda endast parim üksnes selliste konkreetsete teoste ja muu materjali kättesaamatuse tagamiseks, mille kohta on õiguste omajad andnud teenuseosutajatele asjakohast ja vajalikku teavet. Põhjenduses 66 on täpsustatud, et kui õiguste omajad ei ole sellist artikli 17 lõike 4 nõuetele vastavat teavet esitanud, ei vastuta veebisisu jagamise teenuse osutajad loata üleslaadimiste eest. Selle teabe esitamata jätmise korral ei saa veebisisu jagamise teenuse osutajad sekkuda. Seepärast on artikli 17 lõike 4 punkti b tõhususe tagamiseks oluline veebisisu jagamise teenuse osutajate ja õiguste omajate vaheline koostöö.

Liikmesriigid peaksid võtma mõiste „asjakohane ja vajalik teave“ üle kooskõlas käesolevate suunistega ja artikli 17 eesmärkidega. Seda, kas õiguste omajate esitatud teave on nii asjakohane kui ka vajalik, tuleks hinnata iga juhtumi puhul eraldi. Samuti peaks õiguste omajatel olema võimalik esitada see teave enda volitatud kolmandate isikute kaudu.

Artikli 17 lõike 4 punkti b kontekstis tuleks asjakohane ja vajalik teave esitada eelnevalt.

Artikli 17 lõike 4 punkti b tuleks rakendada tehnoloogiliselt neutraalsel ja tulevikukindlal viisil. Seetõttu ei tohiks liikmesriigid oma rakendusaktides volitada ega kohustada teenuseosutajaid kasutama endast parima andmise tõendamiseks konkreetset tehnoloogilist lahendust.

Püüdes rakendada mis tahes asjakohaseid lahendusi selle tagamiseks, et konkreetne sisu, mille kohta on esitatud asjakohast ja vajalikku teavet, ei oleks loata kättesaadav, peavad veebisisu jagamise teenuse osutajad järgima endast parimat andes rangeid tööstusharu ametialase hoolikuse nõudeid. Nagu on rõhutatud põhjenduses 66, tuleks selle hindamisel, kas veebisisu jagamise teenuse osutaja on andnud endast parima, „arvesse võtta, kas ta on võtnud kõik meetmed, mida hoolikas ettevõtja oleks võtnud, et takistada loata teoste või muu materjali kättesaadavaks tegemist oma veebisaidil, võttes arvesse valdkonna parimaid tavasid ning kõigi asjakohaste tegurite ja muutuste põhjal rakendatud meetmete tulemuslikkust“.

Seepärast on selleks, et teha kindlaks, kas veebisisu jagamise teenuse osutaja on rangeid tööstusharu ametialase hoolikuse nõudeid järgides andnud endast parima tagamaks, et konkreetne kaitstud sisu ei oleks kättesaadav, eriti oluline vaadelda turul konkreetsel ajahetkel olemas olevaid tööstusharu tavasid, sealhulgas tehnoloogia või konkreetsete tehnoloogiliste lahenduste kasutamist. Nagu on selgitatud põhjenduses 66, peaksid „kõik teenuseosutajate võetavad meetmed [---] olema taotletavate eesmärkide saavutamisel

tõhusad“. Samas peaks veebisisu jagamise teenuse osutajatele jääma vabadus valida tehnoloogia või lahendus, mille abil täita oma konkreetses olukorras endast parima andmise kohustust.

Käesolevate suuniste eesmärk ei ole soovitada ühegi konkreetse tehnoloogia või lahenduse kasutamist. Õiguste omajatele ja teenuseosutajatele tuleks jätta võimalus leppida paindlikult kokku vastastikku mugavas koostöökorras, tagamaks, et sisu ei oleks loata kättesaadav. See kord, eriti kui see põhineb tehnoloogial, areneb tõenäoliselt aja jooksul edasi. Põhimõtteliselt ei tohiks tehnoloogia, näiteks sisutuvastustehnoloogia kasutamine iseenesest eeldada oma sisu üles laadivate kasutajate tuvastamist, kuid vajaduse korral tuleb järgida asjakohaseid andmekaitsenorme, sealhulgas võimalikult väheste andmete kogumise ja eesmärgi piiramise põhimõtet.

Mis puudutab praeguseid turutavasid, siis komisjoni korraldatud sidusrühmade dialoog näitas, et tänapäeval hallatakse autoriõigusega kaitstud sisu kasutamist tihti sisutuvastustehnoloogia abil, vähemalt suuremate veebisisu jagamise teenuse osutajate seas ja teatavat liiki sisu puhul. Suuremad teenuseosutajad kasutavad video- ja audiosisu puhul laialdaselt sõrmejäljestamisel põhinevat sisutuvastustehnoloogiat[14]. Seda konkreetset tehnoloogiat ei tuleks siiski tingimata pidada turustandardiks, eriti väiksemate teenuseosutajate puhul.

Sidusrühmade dialoogi raames nimetati ka muid tehnoloogiad, mis võimaldavad avastada loata kättesaadavaks tehtud sisu. Nende hulka kuuluvad räsimine,[15] vesimärgistamine,[16] metaandmete kasutamine,[17] märksõnaotsing[18] ja erinevate tehnoloogiate kombinatsioon. Mõni teenuseosutaja on välja töötanud ettevõttesisesed lahendused, teised ostavad kolmandate isikute teenuseid. Seepärast eeldatakse paljudel juhtudel, et teenuseosutajad tuginevad (või tuginevad jätkuvalt) oma artikli 17 lõike 4 punktist b tuleneva kohustuse täitmisel erinevatele tehnoloogilistele vahenditele.

Seda, kas veebisisu jagamise teenuse osutaja on seoses konkreetse kaitstud sisuga, mille kohta on eelnevalt esitatud asjakohane ja vajalik teave, punkti b kohaselt andnud endast parima, tuleks hinnata iga juhtumi puhul eraldi kooskõlas artikli 17 lõikes 5 sätestatud

14 See tehnoloogia toimib õiguste omaja teose sõrmejälje alusel, mida võrreldakse kasutajate poolt teenuse kaudu üles laaditud sisuga.

15 *Räsimine* on faili teisendamine arvude ahelaks, mida nimetatakse räsikoodiks. Räsikood võimaldab tuvastada kasutajapoolse üleslaadimise ja seega avastada võimaliku loata kättesaadava sisu. Erinevus sõrmejäljestamise kasutamisest seisneb väidetavalt selles, et loata kättesaadav sisu avastatakse eeskätt siis, kui üleslaaditud fail on identne teosega, mida on räsitud (seevastu sõrmejäljestamisega võib tuvastada isegi erinevusi).

16 *Vesimärgistamine* on lahendus, mille puhul algne fail vesimärgistatakse ja faili tunneb üleslaadimise korral ära allkirjana toimiva vesimärgi alusel.

17 *Metaandmete* kasutamine võimaldab jälgida, kas konkreetne teos on üles laaditud, tuginedes sisuga seotud metaandmetele, nagu autori nimi ja teose pealkiri.

18 *Märksõnaotsingut* nimetati eelkõige lahendusena väiksematele teenuseosutajatele, kellel ei pruugi olla vahendeid keerukama ja kulukama tehnoloogia kasutuselevõtuks. See on kõige lihtsam tehnoloogia, mille puhul teenus otsib oma veebisaidilt näiteks konkreetsete laulude/esitajate nimesid, et avastada sisu, millega võidakse rikkuda õigusi.

proportsionaalsuse põhimõttega ja järgides artikli 17 lõikeid 7–9. Praktikas tähendab see seda, et veebisisu jagamise teenuse osutajatelt ei tuleks oodata kõige kulukamate või keerukamate lahenduste kasutamist, kui see oleks konkreetsel juhul ebaproportsionaalne. See kehtib ka sisu puhul, mille asjaomased õiguste omajad on määranud sisuks, mille kättesaadavus võib neid oluliselt kahjustada, nagu on selgitatud allpool VI jaos. Peale selle, nagu on selgitatud põhjenduses 66, ei saa välistada, et mõnel juhul on loata sisu võimalik vältida üksnes siis, kui õiguste omajad on sellest teavitanud[19]. See võib olla proportsionaalne näiteks sellise sisu puhul, mille jaoks ei ole tehnoloogia teataval ajahetkel turul kergesti kättesaadav või ei ole seda tehnoloogiat veel välja töötatud.

Liikmesriigid peaksid arvesse võtma järgmist.

- Teenuse liik, maht ja tarbijad. Suure tarbijaskonnaga suuremate teenuseosutajate puhul võib eeldada, et nad võtavad kasutusele arenenumad lahendused/tehnoloogiad kui teised teenuseosutajad, kelle tarbijaskond ja vahendid on piiratud. Oleks proportsionaalsem eeldada, et väiksemad teenuseosutajad kasutavad lihtsamaid lahendusi (nt metaandmed või märksõnaotsing), seni kuni need lahendused ei põhjusta sisu ülemäärast blokeerimist, mis oleks vastuolus lõigetega 7 ja 9.

- Arvesse tuleks võtta sobivate ja tõhusate vahendite kättesaadavust ja seonduvaid kulusid, näiteks kui teenuseosutajad ostavad lahendusi kolmandatelt isikutelt / tehnoloogia pakkujatelt või kui lahendused töötatakse välja ettevõttes endas, samuti inimesepoolse läbivaatamisega seotud kulusid vaidluste lahendamisel (vt IV jagu). Samuti tuleks arvesse võtta teenuseosutaja rakendatavate vajalike eri lahenduste kumulatiivseid kulusid ning tehnoloogia piiratust sõltuvalt sisu liigist. Näiteks võib eri liiki sisu puhul vaja minna erinevaid lahendusi (nt sisutuvastustehnoloogia muusika jaoks ei pruugi olla sama mis liikumatute piltide jaoks ja selle võivad välja töötada erinevad tehnoloogia pakkujad). Kumulatiivseid kulusid tuleks arvesse võtta ka siis, kui õiguste omajad on ise välja töötanud erinevad kaitselahendused, mis eeldavad teenuseosutajatelt erineva tarkvara kasutamist (nt erinevate vesimärgistamislahenduste puhul).

- Kasutajate poolt üles laaditud sisu liik. Kui teenuse kaudu tehakse kättesaadavaks eri liiki sisu, võivad võetavad meetmed varieeruda sõltuvalt sellest, kas sisu on veebisaidil valdav või vähem levinud, tingimusel et täidetakse kohustust anda endast parim. Võib eeldada, et teenuseosutajad kasutavad esimesel juhul keerukamaid lahendusi.

Veebisisu jagamise teenuse osutajad võivad oma teenuse kaudu kättesaadavaks tehtava sisu ulatuse põhjal otsustada pakkuda eri õiguste omajatele erinevaid vahendeid, tingimusel et lahendused on kooskõlas teenuseosutajate kohustusega artikli 17 lõike 4 punkti b kohaselt endast parim anda.

Kõnealune teave peab olema täpne, et veebisisu jagamise teenuse osutaja saaks sekkuda. See, milline teave on asjakohane, oleneb asjaomastest teostest ja konkreetsete teoste või muu materjaliga seotud asjaoludest. Teave peaks olema täpne vähemalt asjaomase teose või

[19] See kehtib olenemata sellest, kas asjaomane teenus vastab artikli 17 lõike 6 kriteeriumidele.

materjali omandiõiguse osas. See, milline teave on vajalik, oleneb teenuseosutajate kasutatavatest lahendustest. Teave peaks võimaldama teenuseosutajatel rakendada tulemuslikult oma tehnoloogilisi lahendusi, kui neid kasutatakse. Näiteks kui kasutatakse sõrmejäljestamist, võidakse õiguste omajatelt küsida konkreetse teose/materjali sõrmejälge või faili, millest teenuseosutaja võtab ise sõrmejälje, koos teabega omandiõiguse kohta. Metaandmetel põhinevate lahenduste kasutamisel võib esitatav teave hõlmata näiteks pealkirja, autorit/tootjat, kestust, kuupäeva või muud teavet, mis on veebisisu jagamise teenuse osutajale meetmete võtmiseks asjakohane ja vajalik. Siinkohal on oluline, et õiguste omajate esitatud metaandmeid hiljem ei eemaldataks.

Samal ajal – arvestades koostöö olulisust – eeldab mõiste „vajalik ja asjakohane teave“, et teenuseosutajad võtaksid arvesse seda, millist laadi ja millise kvaliteediga teavet saavad õiguste omajad realistlikult anda. Sellega seoses tuleks õiguste omajaid ja veebisisu jagamise teenuse osutajaid julgustada tegema koostööd, et leida parim viis teoste tuvastamiseks.

Teenuseosutajatele asjakohase ja vajaliku teabe andmisel võivad õiguste omajad otsustada kindlaks määrata autoriõiguse ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud konkreetse sisu, mille loata kättesaadavus veebis võib põhjustada neile märkimisväärset majanduslikku kahju. Sellise sisu eelnev kindlaksmääramine õiguste omajate poolt võib olla tegur, mida arvesse võtta selle hindamisel, kas veebisisu jagamise teenuse osutajad on andnud endast parima tagamaks, et see konkreetne sisu ei oleks kättesaadav, ning kas nad on seda teinud kooskõlas artikli 17 lõikes 7 sätestatud õiguspärase kasutamise kaitsemeetmetega, nagu on selgitatud allpool VI osas.

3. TEATE PEALE EEMALDAMINE JA TEATE PEALE ÜLESLAADIMISE TAKISTAMINE (ARTIKLI 17 LÕIKE 4 PUNKT C)

Artikli 17 lõike 4 punktis c sätestatud kolmas tingimus on, et veebisisu jagamise teenuse osutajad peaksid vastutama loata üldsusele edastamise, sealhulgas üldsusele kättesaadavaks tegemise eest, kui nad ei suuda tõendada, et nad tegutsesid pärast õiguste omajatelt piisavalt põhjendatud teate saamist kiiresti, et muuta teatatud teosed või muu materjal kättesaamatuks või kõrvaldada need oma veebisaitidelt, ning andsid kooskõlas artikli 17 lõike 4 punktiga b endast parima, et takistada teatatud teoste või muu materjali üleslaadimist tulevikus.

Seda teate peale eemaldamise ja teate peale üleslaadimise takistamise süsteemi kohaldatakse juhul, kui sisu, mille jaoks ei ole luba antud, on muutunud veebisisu jagamise teenuse osutajate veebisaitidel kättesaadavaks. Peamised stsenaariumid, kus loata sisu võib muutuda kättesaadavaks, mistõttu tuleb võtta artikli 17 lõike 4 punkti c alusel meetmeid, on järgmised:

(i) õiguste omajad ei ole andnud veebisisu jagamise teenuse osutajatele artikli 17 lõike 4 punkti b alusel eelnevalt asjakohast ja vajalikku teavet, et vältida sisu loata kättesaadavust. Nad tegutsevad tagantjärele, kui konkreetne sisu on muutunud kättesaadavaks, ning paluvad selle kõrvaldamist ja kättesaamatuks muutmist õiguste omaja esitatava asjakohase ja vajaliku teabe alusel, või

(ii) veebisisu jagamise teenuse osutajad on artikli 17 lõike 4 punkti b kohaselt andnud endast parima, et vältida sisu loata kättesaadavust, kuid sellest hoolimata muutub sisu objektiivsetel põhjustel loata kättesaadavaks, näiteks kui teatavat sisu ei ole võimalik tehnoloogia piiratuse tõttu ära tunda, või

(iii) mõnel konkreetsel juhul võib eeldada veebisisu jagamise teenuse osutajatelt tegutsemist alles pärast seda, kui õiguste omajad on esitanud teate, nagu on selgitatud põhjenduses 66.

Parimat, mida teenuseosutajad peaksid endast andma, et takistada teatatud teoste üleslaadimist tulevikus, tuleks käsitada samamoodi kui seoses artikli 17 lõike 4 punktiga b, nagu selgitatud 2. alajaos. Seda, kas teenuseosutajad on endast parima andnud, tuleb hinnata iga juhtumi puhul eraldi ja võttes arvesse artikli 17 lõikes 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet.

Liikmesriigid peaksid meeles pidama, et artikli 17 kohaldamine ei tohiks tekitada üldist jälgimiskohustust, nagu on sätestatud artikli 17 lõikes 8, ning et tuleb kaitsta õiguspäraseid kasutusviise, nagu on ette nähtud artikli 17 lõigetega 7 ja 9 ning täpsemalt selgitatud VI jaos. See on eriti asjakohane punkti c teise poole kohaldamisel, mille kohaselt peavad teenuseosutajad andma endast parima, et takistada teatatud teoste üleslaadimist tulevikus.

Nagu artikli 17 lõike 4 punkti b puhul, peavad õiguste omajad esitama teatava teabe, enne kui veebisisu jagamise teenuse osutaja saab sekkuda.

Artikli 17 lõike 4 punkti c rakendamisel peavad liikmesriigid selgelt vahet tegema teabel, mille õiguste omajad esitavad piisavalt põhjendatud teates sisu kõrvaldamiseks (punkti c osa, mis käsitleb eemaldamist), ning asjakohasel ja vajalikul teabel, mille nad esitavad selleks, et takistada teatatud teoste üleslaadimist tulevikus (punkti c osa, mis käsitleb üleslaadimise takistamist ja viitab punktile b).

Seoses artikli 17 lõike 4 punkti c kohase eemaldamiskohustuse täitmiseks esitatava teabega ja eelkõige seoses piisavalt põhjendatud teate elementidega soovitab komisjon liikmesriikidel järgida rakendamisel komisjoni soovitust meetmete kohta, millega tulemuslikult võidelda ebaseadusliku veebisisu vastu[20]. Soovituse punktides 6–8 on loetletud elemendid, mida kõnealused teated võiksid sisaldada. Teated peaksid olema piisavalt täpsed ja piisavalt põhjendatud, et teenuseosutajad „saaksid teha teadetes käsitletava veebisisu kohta informeeritud ja hoolikaid otsuseid, eelkõige selle kohta, kas seda veebisisu tuleks pidada ebaseaduslikuks või mitte“. Eeskätt peaksid teated sisaldama „põhjendust, miks teate esitaja peab konkreetset veebisisu ebaseaduslikuks, ja selle sisu asukoha selget kirjeldust“. Seda teavet ei nõuta tingimata artikli 17 lõike 4 punkti b alusel, kuid seda tuleks üldjuhul nõuda artikli 17 lõike 4 punkti c esimese poole alusel. Soovitusega on ette nähtud ka teate esitajate võimalus märkida soovi korral teates oma kontaktandmed.

[20] Vt komisjoni 1. märtsi 2018. aasta soovitus, mille leiab aadressilt https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0334&qid=1623821231913&from=EN.

Mis puudutab üleslaadimise takistamise kohustust, siis artikli 17 lõike 4 punkti c teises pooles nõutakse teenuseosutajatelt endast parima andmist, et vältida õiguste omajate teatatud teoste või muu materjali üleslaadimist tulevikus. See säte viitab sama lõike punktile b, mis tähendab, et selleks, et teenuseosutajad saaksid anda sätte alusel tulevaste üleslaadimiste vältimiseks endast parima, peavad õiguste omajad andma neile samasugust asjakohast ja vajalikku teavet kui punkti b kohaldamiseks. Näiteks kui teenuseosutaja kasutab teatatud teoste tulevase üleslaadimise vältimiseks sõrmejäljestamisel põhinevat tehnoloogiat, ei piisa ainult teates esitatud teabe saamisest. Sellisel juhul peaksid õiguste omajad selleks, et teenuseosutajad saaksid vältida teatatud teoste üleslaadimist tulevikus, andma teenuseosutajatele sõrmejäljed või sisufailid.

4. VASTUTUST KÄSITLEV ERIKORD UUTELE TEENUSEOSUTAJATELE (ARTIKLI 17 LÕIGE 6)

Artikli 17 lõikega 6 on ette nähtud vastutust käsitlev erikord, milles on sätestatud teistsugused tingimused uutele ettevõtjatele, kes on tegutsenud ELis vähem kui kolm aastat ja kelle aastakäive jääb alla 10 miljoni euro.

Artikli 17 lõike 6 rakendamisel ei tohiks liikmesriigid minna kaugemale direktiivis sätestatud tingimustest ning nad peaksid meeles pidama, et selle leebema vastutuskorra eesmärk on võtta arvesse konkreetset olukorda, kus uued ettevõtjad arendavad kasutajate poolt üles laaditud sisu kasutades uusi ärimudeleid, nagu on selgitatud põhjenduses 67.

Aastakäibe seisukohast on kõige asjakohasem komisjoni soovituse 2003/361/EÜ artikkel 4. Üksikasjalikumaid suuniseid käibe arvutamiseks, sealhulgas olukorras, kus ettevõttel on suhted teiste ettevõtetega, on esitatud komisjoni talituste koostatud „VKE määratlust käsitlevas teatmikus“[21].

Artikli 17 lõikega 6 on ette nähtud kaheastmeline süsteem, kus uute teenuseosutajate suhtes kohaldatakse teistsuguseid eeskirju sõltuvalt nende tarbijaskonnast. Eelkõige

a) kui uue teenuseosutaja veebisaiti on külastanud vähem kui viis miljonit üksikkülastajat, peab ta andma loa saamiseks endast parima (artikli 17 lõike 4 punkt a), ning täitma artikli 17 lõike 4 punkti c esimeses pooles sätestatud eemaldamise kohustust;

b) kui uue teenuseosutaja veebisaiti on külastanud rohkem kui viis miljonit üksikkülastajat, on tal samad kohustused kui väiksema tarbijaskonnaga teenuseosutajal – kohustus anda loa saamiseks endast parim ning teate peale sisu eemaldada –, kuid lisaks peab ta täitma artikli 17 lõike 4 punkti c teises pooles sätestatud kohustust vältida teatatud teoste üleslaadimist tulevikus (üleslaadimise takistamise kohustus).

[21] http://publications.europa.eu/resource/cellar/79c0ce87-f4dc-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0017.01/DOC_1

Kummagi teenuseosutajate kategooria puhul ei kohaldata artikli 17 lõike 4 punktis b sätestatud tingimust, mille kohaselt tuleb anda endast parim tagamaks, et sisu ei ole loata kättesaadav.

Oluline tegur nende kahe teenuseosutajate kategooria eristamisel on *üksikkülastajate arv kuus*. Artikli 17 lõikes 6 on sätestatud, et teenuseosutajate keskmine üksikkülastajate arv kuus tuleb arvutada eelmise kalendriaasta andmete põhjal. Nagu on selgitatud põhjenduses 66, tuleb arvutamisel arvesse võtta kõigi liikmesriikide külastajaid. Üksikkülastajate arvu arvutamisel tuleb järgida eraelu puutumatuse ja andmekaitsenorme.

Hinnates seda, kas uued teenuseosutajad on täitnud oma kohustusi loata üldsusele edastamise korral vastutuse vältimiseks, nagu on kirjeldatud eespool, tuleb arvesse võtta artikli 17 lõikes 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet[22]. See tähendab, et loa saamiseks uutelt teenuseosutajatelt oodatav endast parima andmine võib oleneda teenuseosutajate konkreetsest olukorrast (nagu on selgitatud III jaos).

Mis puudutab endast parima andmist, mida nõutakse *teatatud teoste tulevase üleslaadimise takistamiseks* uutelt teenuseosutajatelt, kellel on ühes kuus *enam kui* viis miljonit üksikkülastajat, siis neilt võib eeldada vähemat kui artikli 17 lõike 4 kohaldamisalasse kuuluvatelt teenuseosutajatelt. Oleks proportsionaalne, kui nad kasutaksid vähem keerukaid ja vähem kulukaid lahendusi.

Rakendades tulevase üleslaadimise takistamiseks lahendusi, tuleb järgida artikli 17 lõigetes 7 ja 9 õiguspäraste kasutusviiside jaoks ette nähtud kaitsemeetmeid, nagu on kirjeldatud allpool IV jaos, eriti kui uued teenuseosutajad kasutavad automatiseeritud sisutuvastuse vahendeid.

VI. KAITSEMEETMED SISU ÕIGUSPÄRASTE KASUTUSVIISIDE JAOKS (ARTIKLI 17 LÕIGE 7) NING KAEBUSTE LAHENDAMISE JA ÕIGUSKAITSEVAHENDITE KASUTAMISE KORD (ARTIKLI 17 LÕIGE 9)

Artikli 17 lõigetes 7 ja 9 on sätestatud, et teenuseosutajate ja õiguste omajate mis tahes ühine tegevus ei tohi muuta kättesaamatuks sisu, millega ei rikuta autoriõigust ega sellega kaasnevaid õigusi, sealhulgas erandi või piirangu kohaldamisel. Sellist õigusi mitterikkuvat kasutamist nimetatakse sageli õiguspäraseks kasutamiseks. Peale selle peavad liikmesriigid artikli 17 lõike 7 kohaselt tagama, et kõikide liikmesriikide kasutajad saaksid veebisisu jagamise teenuste kasutajate loodud sisu üleslaadimisel ja kättesaadavaks tegemisel tugineda eranditele ja piirangutele, mis on kehtestatud seoses tsiteerimise, kriitika ja retsensiooniga ning kasutamisega karikatuuris, paroodias või pastišis. Artikli 17 lõigetes 7 ja 9 sätestatud kohustused on eriti olulised artikli 17 lõike 4 kohase endast parima andmise nõude kohaldamisel.

[22] Artikli 17 lõikes 6 viidatakse artikli 17 lõikele 4, millele on viidatud artikli 17 lõikes 5.

Liikmesriigid peaksid võtma oma õigusesse sõnaselgelt üle artikli 17 lõike 7 esimese lõigu, mis käsitleb kasutusviise, millega ei rikuta autoriõigust.

Samuti peavad liikmesriigid oma siseriiklikusse õigusesse üle võtma artikli 17 lõike 7 teises lõigus sätestatud kohustuslikud erandid, mis hõlmavad veebisisu jagamise teenuste kasutajate loodud sisu kasutamist järgmistel juhtudel:

(a) tsiteerimine, kriitika, retsensioon;

(b) kasutamine karikatuuris, paroodias või pastišis.

Direktiivis 2001/29/EÜ sätestatud erandid ja piirangud on laadilt vabatahtlikud ja mõeldud igale kasutajale ning tsiteerimise, kriitika ja retsensiooni korral kohaldatakse nende suhtes eritingimusi. Seevastu artikli 17 lõikes 7 sätestatud erandite ja piirangute rakendamine on liikmesriikidele kohustuslik, neid kohaldatakse spetsiaalselt ja üksnes veebikeskkonnas kõigi kasutajate suhtes veebisisu jagamise teenuste kasutajate loodud sisu üleslaadimisel ja kättesaadavaks tegemisel ning nende kohaldamisel ei ole lisatingimusi.

Oluline on meeles pidada, et seoses mitmesuguste asjasse puutuvate põhiõigustega on liidu seadusandja otsustanud muuta need konkreetsed erandid ja piirangud kohustuslikuks. Põhjenduses 70 on selgitatud, et kasutajate võimalus laadida üles ja teha kättesaadavaks enda loodud sisu artikli 17 lõikes 7 sätestatud erandite või piirangutega hõlmatud eesmärkidel on eriti oluline selleks, „et tagada Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõiguste – eelkõige väljendusvabaduse, kunstivabaduse ja omandiõiguse, sealhulgas intellektuaalomandiõiguse – omavaheline tasakaal“.

(i) <u>Artikli 17 lõigete 7 ja 9 kohased õiguspärased kasutusviisid</u>

Õiguspärased kasutusviisid, millega ei rikuta autoriõigust ega sellega kaasnevaid õigusi, võivad hõlmata a) kasutamist erandite ja piirangute alusel, b) kasutamist isikute poolt, kes omavad või on omandanud õigusi enda üles laaditava sisu suhtes, või artikli 17 lõike 2 kohase loaga hõlmatud kasutamist ning c) autoriõiguse või sellega kaasnevate õigustega hõlmamata sisu kasutamist, eelkõige üldkasutatavate teoste või näiteks sellise sisu kasutamist, mille puhul originaalsuse künnis või mis tahes muu kaitsekünnis ei ole ületatud.

Mis puudutab kasutamist erandite ja piirangute alusel, siis eespool nimetatud erandeid, mis on sätestatud artikli 17 lõikes 7, tuleks käsitada liidu õiguse autonoomsete mõistetena ja neid tuleks vaadelda selle sätte konkreetses kontekstis[23]. Liikmesriigid, kes on neid erandeid direktiivi 2001/29/EÜ alusel juba rakendanud, peaksid oma õigusaktid läbi vaatama ja vajaduse korral neid muutma, et tagada nende vastavus artikli 17 lõikele 7, eelkõige veebikeskkonna puhul. Liikmesriigid, kelle õigusaktides ei ole neid erandeid või piiranguid ette nähtud, peavad võtma need üle vähemalt artikliga 17 hõlmatud kasutusviiside jaoks.

[23] Vt otsus kohtuasjas C□201/13, Deckmyn, punkt 14: „[---] sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu Euroopa Liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (kohtuotsus Padawan, C□467/08, EU:C:2010:620, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika)“.

Seoses tsiteerimise ja paroodia mõistega on Euroopa Liidu Kohus märkinud, et kuna neid mõisteid ei ole direktiivis 2001/29/EÜ määratletud, tuleb nende mõistete tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel lähtuda nende tähendusest igapäevakeeles, võttes arvesse mõistete kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärke, mille osaks need mõisted on[24]. Sama lähenemisviisi võib kasutada pastiši, kriitika ja retsensiooni mõiste puhul, mida ei ole artikli 17 lõikes 7 määratletud.

Liikmesriigid peaksid rakendama või kohandama artikli 17 lõikes 7 sätestatud kohustuslikke erandeid ja piiranguid viisil, mis võimaldab kohaldada neid kooskõlas põhiõiguste hartaga[25] ja tagab nende tõhususe kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga[26].

Viide õiguspärastele kasutusviisidele artikli 17 lõigetes 7 ja 9 peaks hõlmama ka kasutamist, mille puhul võivad kehtida muud direktiivis 2001/29/EÜ sätestatud erandid ja piirangud, mis on liikmesriikidele vabatahtlikud. Need erandid ja piirangud on kohaldatavad artikli 17 kontekstis, kui liikmesriigid on need oma siseriiklikusse õigusesse üle võtnud. Kõige asjakohasemad sellistest vabatahtlikest eranditest ja piirangutest võiksid olla näiteks teoste juhuslik kasutamine[27] ning selliste teoste, näiteks arhitektuuri- või skulptuuriteoste kasutamine, mis on valmistatud alaliseks paigutamiseks avalikesse kohtadesse[28].

Muud õiguspärased kasutusviisid artikli 17 lõike 7 kohaldamisel hõlmavad lubatud kasutamist. See on kasutamine, kus sisu üleslaadijal on üles laaditava sisu suhtes kõik asjakohased õigused kas seetõttu, et ta on üles laaditava sisu loonud ja see ei sisalda kolmandate isikute sisu, või seetõttu, et ta on saanud õiguste omajatelt kõik vajalikud load. Viimane hõlmaks kutseliste kasutajate, näiteks ringhäälinguorganisatsioonide üleslaadimisi, kui nad on omandanud kõik vajalikud õigused.

Lõpetuseks hõlmab mõiste „õiguspärased kasutusviisid“ ka autoriõiguse või sellega kaasnevate õigustega hõlmamata sisu kasutamist, eelkõige üldkasutatavaid teoseid, st teoseid, mille kaitsetähtaeg on lõppenud ja mis seetõttu ei ole enam autoriõigusega kaitstud, ning materjali, mis tulenevalt Euroopa Liidu Kohtu praktikast ei vasta kaitse kriteeriumidele[29].

(ii) Artikli 17 lõike 4 kohaldamine kooskõlas artikli 17 lõigetega 7 ja 9

Artikli 17 lõiget 7, mille kohaselt õiguste omajate ja teenuseosutajate vahelise koostöö tõttu ei tohi muutuda kättesaamatuks kasutajate poolt üles laaditud õiguspärane sisu, tuleb lugeda koos artikli 17 lõike 4 endast parima andmise sätetega, kuna just selles kontekstis toimub koostöö sisu osas, mille jaoks ei ole luba antud. Selle hindamisel, kas teenuseosutaja on olenemata rakendatavast konkreetsest lahendusest või tehnoloogiast andnud artikli 17 lõike 4

[24] Otsus kohtuasjas C-476/17, Pelham, punkt 70, ja otsus kohtuasjas C-201/13, Deckmyn, punkt 19.
[25] Nt otsus kohtuasjas C-516/17, Spiegel Online, punkt 52; otsus kohtuasjas C-314/12, UPC Telekabel Wien, punkt 46.
[26] Nt otsus kohtuasjas C-145/10, Eva Painer, punkt 133; otsus kohtuasjas C-117/13, Darmstadt, punkt 43.
[27] Direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 3 punkt i.
[28] Direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 3 punkt h. Komisjon soovitas liikmesriikidel see erand üle võtta oma teatises „Autoriõigustel põhineva õiglase, tulemusliku ja konkurentsivõimelise Euroopa majanduse edendamine digitaalsel ühtsel turul“ (COM(2016) 592).
[29] Otsus kohtuasjas C-469/17, Funke Medien, punktid 18–20.

punkti b ja punkti c teise poole kohaselt endast parima, tuleks arvesse võtta, kas teenuseosutajatel ja õiguste omajatel on vaja õiguspäraseid kasutusviise järgida.

Lisaks artikli 17 lõikes 7 sätestatud kohustustele kohaldatakse artikli 17 lõikega 9 ette nähtud kaebuste lahendamise ja õiguskaitsevahendite kasutamise korda (vt järgmine punkt). Seepärast ei piisa artikli 17 lõike 7 ülevõtmiseks ja kohaldamiseks õiguspärase sisu tagantjärele taastamisest artikli 17 lõike 9 alusel pärast selle kõrvaldamist või kättesaamatuks muutmist.

Artikli 17 lõikes 7 sätestatud tulemuse saavutamise kohustuse kohaldamine on eriti asjakohane juhul, kui teenuseosutajad kasutavad artikli 17 lõike 4 alusel automatiseeritud sisutuvastuse tehnoloogiat. Praegust tehnika taset arvesse võttes ei ole ükski tehnoloogia võimeline hindama seadusega ette nähtud standardi kohaselt, kas sisuga, mida kasutaja soovib üles laadida, rikutakse õigusi või on selle kasutamine õiguspärane. Sisutuvastustehnoloogia võib siiski kindlaks teha autoriõigusega kaitstud konkreetse sisu, mille kohta õiguste omajad on esitanud teenuseosutajatele asjakohast ja vajalikku teavet.

Seepärast – et tagada artikli 17 lõike 7 järgimine praktikas ja jätta mõjutamata õiguspärased kasutusviisid, sealhulgas kasutamine erandite ja piirangute alusel –, kui üles laaditav sisu vastab õiguste omaja esitatud konkreetsele failile, peaks automaatne blokeerimine, st üleslaadimise takistamine tehnoloogia abil, põhimõtteliselt piirduma üleslaadimistega, millega rikutakse ilmselgelt õigusi.

Nagu on kirjeldatud üksikasjalikumalt allpool, tuleks muud üleslaadimised, millega ei rikuta ilmselgelt õigusi, teha põhimõtteliselt veebis kättesaadavaks ning kui õiguste omajad väljendavad teate saatmisega selle suhtes vastuseisu, lasta need tagantjärele inimesel läbi vaadata.

See lähenemisviis, mille kohaselt peaksid teenuseosutajad üleslaadimise ajal kindlaks tegema, kas sisuga rikutakse ilmselgelt õigusi või mitte, on mõistlik praktiline standard, et otsustada, kas üleslaetav fail tuleks blokeerida või veebis avaldada, ning tagada artikli 17 lõike 7 järgimine, võttes arvesse olemasoleva tehnoloogia piiratust. Ilmselgelt õigusi rikkuva sisu ja muu sisu automatiseeritud kindlakstegemine ei kujuta endast õiguslikku hinnangut üleslaadimise õiguspärasusele, sealhulgas sellele, kas üleslaadimine on hõlmatud erandiga. Seepärast ei tohiks sellise eristamise jaoks kohaldatavad kriteeriumid mõjutada artikli 17 lõike 4 punkti a alusel loa saamiseks teenuseosutajatelt nõutavat endast parima andmist.

***

Praktikas peaksid teenuseosutajad võtma sisutuvastusvahendite kasutamise korral arvesse teavet, mille õiguste omajad on esitanud oma konkreetse sisu kohta, et teha kindlaks, kas konkreetse üleslaadimisega rikutakse ilmselgelt õigusi või mitte[30]. Samal ajal peaksid õiguste

[30] Selle lähenemisviisi puhul võetakse arvesse praeguseid õiguste omajate ja teenuseosutajate vahelise koostöö tavasid. Näiteks kui õiguste omajad esitavad teenuseosutajatele oma konkreetse sisu jaoks sõrmejälje või faili koos asjakohaseid õigusi käsitleva teabega, annavad nad teenuseosutajatele ka juhiseid selle kohta, kas ja millal tuleks see sisu blokeerida, kui see tuvastatakse kasutajate üleslaadimistes, võttes arvesse üleslaadimise erinevaid

omajad arvestama teenuseosutajatele juhiseid andes õiguspäraste kasutusviisidega. Sisu, mille kohta õiguste omajad ei ole andnud veebisisu jagamise teenuse osutajale blokeerimise juhist, ei tohiks pidada ilmselgelt õigusi rikkuvaks.

Asjakohased kriteeriumid, mille alusel tuvastada praktikas üleslaadimised, millega rikutakse ilmselgelt õigusi, võiksid hõlmata üleslaadimises kasutatud tuvastatud sisu pikkust/mahtu, kokkulangeva/tuvastatud sisu osakaalu kogu üleslaadimises (nt kas kokkulangevat sisu kasutatakse eraldi või koos muu sisuga) ja teose muutmise ulatust (nt kas üleslaadimine vastab tuvastatud sisule ainult osaliselt, kuna kasutaja on seda muutnud). Nende kriteeriumide kohaldamisel võiks arvesse võtta sisu liiki, ärimudelit[31] ja õiguste omajatele olulise majandusliku kahju tekitamise ohtu.

Kogu teose või selle olulise osa täpseid vasteid tuleks tavaliselt pidada sisuks, millega ilmselgelt rikutakse õigusi (nt kui kasutaja loodud video taustal kasutatakse kogu laulu salvestist). See kehtib ka üleslaadimiste puhul, kus originaalteost on lihtsalt tehniliselt muudetud/moonutatud, et vältida teose tuvastamist (nt välisraami lisamine pildile või pildi keeramine 180°).

Teisalt üleslaadimisega, mis vastab õiguste omajate esitatud teabele vaid osaliselt, kuna kasutaja on teost loovalt märkimisväärselt muutnud, näiteks lisanud pildile elemente meemi loomiseks, ei rikuta üldjuhul ilmselgelt õigusi (see näide võib kuuluda paroodia erandi alla).

Teine näide üleslaadimistest, mida ei tohiks üldjuhul pidada ilmselgelt õigusi rikkuvaks, on üleslaadimised, mis sisaldavad lühikesi väljavõtteid õiguste omajate kindlaks määratud teosest (selline kasutusviis võib kuuluda tsiteerimise erandi alla). See võib olla nii kasutaja loodud video puhul, mis sisaldab katkendit mõnest mängufilmist või laulust[32]. Katkendi pikkus ei ole iseenesest õiguslik kriteerium, mille alusel kindlaks teha, kas kasutamine on õiguspärane. Küll aga on see koos kasutamise kontekstiga oluline märk sellest, et konkreetne üleslaadimine võib olla hõlmatud ühega liidu õiguses sätestatud eranditest. Kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga[33] on liikmesriikide ülesanne tagada erandite tõhusus ja võimaldada järgida nende eesmärki, et kindlustada kaitstud materjali õiguste omajate erinevate kategooriate ja kasutajate õiguste ja huvide õiglane tasakaal. Seetõttu peab artikli 17 tõlgendamine võimaldama tagada erandite tõhususe ja järgida nende eesmärki. Selline nõue on eriti oluline, kui erandite eesmärk on tagada põhivabaduste järgimine.

Võib esineda ka keerukamaid juhtumeid, kus olenevalt sisust ja olukorrast on vaja arvesse võtta lisakriteeriume või kriteeriumide kombinatsiooni (lisaks kasutatud väljavõtte pikkusele ja sellele, kas väljavõtet kasutatakse ümbertöötatud kujul). Selle korra kohaldamise järkjärgulisel peenhäälestamisel on tähtis teenuseosutajate ja õiguste omajate koostöö ning kasutajate tagasiside.

---

omadusi. Sidusrühmade dialoog näitas, et mõni õiguste omaja võib juba praegu anda teenuseosutajatele juhise lubada teatavat kõrvalekallet teatud loata sisu (näiteks lühikesed filmikatkendid) kättesaadavaks tegemisel.

[31] Näiteks võib väga suur hulk teenuse kaudu üles laaditud lühikesi väljavõtteid põhjustada õiguste omajatele kokkuvõttes märkimisväärset kahju. Leidub teenuseosutajaid, kes on ehitanud oma ärimudeli üles lühisisu, näiteks väga lühikeste muusikakatkete laiaulatuslikule kasutamisele.

[32] Näiteks kasutaja loodud video „Aasta kümme parimat filmihetke".

[33] Otsus kohtuasjas C-516/17, Spiegel Online.

Eelkõige peaksid teenuseosutajad eriti hoolsalt täitma endast parima andmise kohustust, enne kui nad laadivad üles sisu, mis võib tekitada õiguste omajatele märkimisväärset majanduslikku kahju (vt eespool V jao 2. alajagu). Kui see on proportsionaalne ja teostatav, võib see hõlmata seda, et veebisisu jagamise teenuse osutaja laseb kiiresti eelnevalt inimesel läbi vaadata üleslaadimised, mis sisaldavad taolist õiguste omajate kindlaks määratud sisu, mille on tuvastanud automatiseeritud sisutuvastuse vahend. See kehtiks sisu puhul, mis on eriti ajatundlik (nt muusika või filmide eelesitus või hiljutiste spordiülekannete tipphetked)[34].

Selleks et tagada õige tasakaal kaalul olevate erinevate põhiõiguste vahel, milleks on kasutajate väljendusvabadus, õiguste omajate intellektuaalomandi õigused ja teenuseosutajate õigus tegeleda äritegevusega, peaks see suurem hoolsus õiguste omajate kindlaksmääratud sisu puhul piirduma juhtumitega, kus esineb suur majandusliku kahju oht, mida õiguste omajad peaksid nõuetekohaselt põhjendama. See kord ei tohiks tekitada teenuseosutajatele ebaproportsionaalset koormust ega üldist jälgimiskohustust. Kuigi üldise jälgimise mõistet ei ole artikli 17 lõikes 8 määratletud, sarnaneb selle sätte sõnastus direktiivi 2000/31/EÜ artiklis 15 kasutatud sõnastusega. Artikli 17 lõike 8 esimese lõigu kohaldamisel tuleks siiski arvesse võtta artikli 17 konteksti, korda ja eesmärki ning selle sätte kohast veebisisu jagamise teenuse osutajate erilist rolli.

Sisu puhul, mis ei ole enam ajatundlik, ei tohiks olla vajadust selle järele, et inimene selle eelnevalt läbi vaataks[35]. Teenuseosutajad, kes otsustavad kasutada oma vastavusmehhanismi osana inimesepoolset kiiret eelnevat läbivaatamist, peaksid võtma abinõusid kuritarvitamise riski maandamiseks.

Inimesepoolse eelneva läbivaatamise tulemusel võib teenuseosutaja üleslaetava faili blokeerida või teha selle kättesaadavaks. Läbivaatamise tulemusest tuleks teavitada õiguste omajaid ja kasutajaid. Kui sisu blokeeritakse, peaks kasutajatel olema võimalik blokeerimine õiguskaitsevahendite kasutamise korra kohaselt vaidlustada.

***

Kui tuvastatakse üleslaadimine, millega rikutakse ilmselgelt õigusi, ja see blokeeritakse, st sisu ei laadita üles, tuleks kasutajat sellest põhjendamatu viivituseta teavitada ja kasutajal peaks olema võimalik blokeerimine vaidlustada, oma pöördumist põhjendades, kooskõlas artikli 17 lõikes 9 sätestatud õiguskaitsevahendite kasutamise korraga (vt allpool).

Sisu, millega ei rikuta ilmselgelt õigusi, tuleks pärast üleslaadimist veebis kättesaadavaks teha, välja arvatud õiguste omajate kindlaks määratud sisu (kui see lastakse inimesel kiiresti eelnevalt läbi vaadata). Teenuseosutajad peaksid teavitama õiguste omajaid põhjendamatu viivituseta sellest, et sisu on veebis kättesaadavaks tehtud. Kui õiguste omaja on selle vastu, peaks teenuseosutaja korraldama inimesepoolse kiire tagantjärele läbivaatamise, et teha kiiresti otsus selle kohta, kas sisu peaks jääma veebis kättesaadavaks või tuleks see kõrvaldada. Õiguste omajad peaksid esitama oma vastuseisu väljendamiseks teate. Selle hindamisel, kas teade on piisavalt põhjendatud, tuleks arvesse võtta õiguste omajate eelnevalt esitatud teavet.

[34] Ajatundlik võib olla ka muud liiki sisu.
[35] Näiteks jalgpallikohtumise puhul võib tundlikkus oleneda paarist päevast.

Inimesepoolne tagantjärele läbivaatamine peaks võimaldama veebisisu jagamise teenuse osutajal teha otsuse nii õiguste omajate kui ka kasutajate esitatud argumentide põhjal. Sisu peaks jääma selle läbivaatamise ajal veebis kättesaadavaks.

Kui veebisisu jagamise teenuse osutaja otsustab pärast inimesepoolset läbivaatamist õiguste omajate ja kasutajate esitatud argumentide põhjal, et muudab üles laaditud sisu kättesaamatuks või kõrvaldab selle, peaks ta teavitama kasutajat ja asjaomaseid õiguste omajaid läbivaatamise tulemusest võimalikult kiiresti. Kasutajal peaks olema võimalik kasutada artikli 17 lõikes 9 sätestatud vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismi.

Kui sisu jääb veebis kättesaadavaks, võivad õiguste omajad saata hiljem uue teate, kui ilmnevad uued elemendid või asjaolud, mis õigustavad uut hindamist.

Kui ei ole tõendatud vastupidist, tuleks veebisisu jagamise teenuse osutajate artikli 17 lõike 4 punktidest b ja c tulenev kohustus artikli 17 lõiget 7 arvesse võttes endast parim anda lugeda täidetuks, kui nad on toiminud sisu puhul, millega ei rikuta käesolevates suunistes kirjeldatud lähenemisviisi kohaselt ilmselgelt õigusi, hoolikalt, võttes arvesse õiguste omajatelt saadud asjakohast teavet. Kui nad aga on teinud üleslaaditud sisu kättesaadavaks, arvestamata õiguste omajate esitatud teavet, sealhulgas – nt sisu puhul, millega ei rikuta ilmselgelt õigusi – teavet õiguste omajate poolt kindlaks määratud sisu kohta, millele on osutatud eespool V jao 2. alajaos, tuleb asuda seisukohale, et nad ei ole täitnud artikli 17 lõiget 7 arvesse võttes oma kohustust anda endast parim, kuni ei ole tõendatud vastupidist, ning neid tuleks pidada vastutavaks autoriõiguse rikkumise eest.

Korrapärased aruanded sisu kohta, mis on õiguste omajate taotluste rahuldamiseks automatiseeritud vahendeid kasutades blokeeritud,[36] võimaldaksid liikmesriikidel jälgida, kas artiklit 17, eelkõige selle lõikeid 8 ja 9 on kohaldatud nõuetekohaselt. Need võimaldaksid ka kasutajate esindajatel jälgida ja vaidlustada seda, kuidas kohaldatakse parameetreid, mille teenuseosutajad on määranud kindlaks koostöös õiguste omajatega, et avastada süstemaatilist kuritarvitamist. Nendeks parameetriteks võiksid olla näiteks see, kui sageli ja mis liiki sisu blokeeritakse, ning kasutajate esitatud kaebuste arv ja liik.

Käesolevates suunistes kirjeldatud kord ei tohiks takistada tehnoloogia kasutamist lubatud sisu kasutamisest aru andmiseks ja selle kasutamise eest tasu maksmiseks õiguste omajate ja teenuseosutajate vahel kokku lepitud lepingutingimuste alusel.

(iii) Artikli 17 lõike 9 kohane kaebuste lahendamise ja õiguskaitsevahendite kasutamise kord

Artikli 17 lõikes 9 on sätestatud, et liikmesriigid peavad ette nägema kaebuste lahendamise ja õiguskaitsevahendite kasutamise korra, mille teenuseosutajad peavad tegema kasutajatele kättesaadavaks, kui tekib vaidlus sisu blokeerimise või kõrvaldamise küsimuses. Selle korra kohaselt peab üleslaaditud sisu kättesaamatuks muutmise või kõrvaldamise otsused läbi vaatama inimene, et teha kindlaks, kas kasutamine on õiguspärane või mitte ning kas

[36] Järgides lähenemisviisi, mille komisjon on välja pakkunud oma ettepanekus võtta vastu digiteenuste õigusakt.

juurdepääs tuleks taastada või mitte. Lisaks peavad liikmesriigid tagama õiguskaitsevahendina ka vaidluste kohtuvälise lahendamise.

Liikmesriigid peaksid sätestama kaebuste lahendamise ja õiguskaitsevahendite kasutamise korra eeskirjad. Kasutajatele tuleb anda võimalus vaidlustada teenuseosutaja otsus, millega üleslaadimist blokeeriti või üleslaetud failid kõrvaldati. See võib kehtida sisu puhul, millega rikutakse ilmselgelt õigusi ja mis blokeeriti artikli 17 lõike 4 punkti b kohaldamisel kooskõlas artikli 17 lõikega 7, ning sisu puhul, mis on kõrvaldatud tagantjärele pärast õiguste omajatelt artikli 17 lõike 4 punkti c kohaselt piisavalt põhjendatud teate saamist. Sisu peaks jääma õiguskaitsevahendite kasutamise korra raames toimuva inimesepoolse läbivaatamise ajaks veebis kättesaamatuks, välja arvatud eespool nimetatud erijuhul, kui tegemist on artikli 17 lõike 7 kohase sisuga, millega ei rikuta ilmselgelt õigusi.

Kooskõlas artikli 17 lõikes 9 sätestatud nõudega, et kasutajate kaebusi tuleb menetleda võimalikult kiiresti, peaksid liikmesriigid ette nägema, et veebisisu jagamise teenuse osutajad ja õiguste omajad peavad üldjuhul reageerima kasutajate kaebustele mõistlikult lühikese aja jooksul, et tagada korra kiirus. Ehkki artikli 17 lõikes 9 ei ole esitatud kasutajate kaebuste menetlemiseks konkreetseid tähtaegu, tuleks kaebusi siiski käsitleda kiiresti, et mitte mõjutada põhiõigusena kaitstavat väljendusvabadust. Praktikas võib olenevalt iga juhtumi eripärast ja keerukusest olla vaja erinevaid tähtaegu. Kui õiguste omajad ei reageeri mõistliku aja jooksul, peaksid veebisisu jagamise teenuse osutajad tegema ilma õiguste omajate seisukohata otsuse selle kohta, kas sisu, mis blokeeriti või eemaldati, tuleks veebis kättesaadavaks teha või taastada.

Direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid nõudma, et õiguste omajatel tuleb kaebuste lahendamise ja õiguskaitsevahendite kasutamise korra raames oma teoste kättesaamatuks muutmise või kõrvaldamise taotlusi nõuetekohaselt põhjendada (erinevalt sellest, kui kohaldatakse artikli 17 lõike 4 punkti b või c). See tähendab, et ei piisa sellest, kui õiguste omajad esitavad uuesti sama teabe, mille nad on esitanud artikli 17 lõike 4 punkti b või c alusel. Nad peaksid põhjendama konkreetse üleslaadimise rikkuvat laadi, vastasel juhul – kui täiendav põhjendamine ei oleks vajalik – ei oleks kaebuste lahendamisel ja õiguskaitsevahendite kasutamisel kasulikku mõju.

Selleks et õiguskaitsevahendite kasutamise kord oleks tõhus ja kiire, peaks selle kasutamine olema lihtne ja kasutajate jaoks tasuta. Liikmesriigid võiksid soovitada veebisisu jagamise teenuse osutajatel pakkuda kasutajatele õiguskaitsesüsteemis täitmiseks ja esitamiseks lihtsaid veebivorme. Samuti võiksid veebisisu jagamise teenuse osutajad, vähemalt suuremad neist, võimaldada kasutajatel ja õiguste omajatel vahetada teavet oma õiguskaitsesüsteemis ning mitte nõuda väliste vahendite (näiteks e-kirjade) kasutamist. See kiirendaks korra rakendamist. Igasugune isikuandmete töötlemine, mis võib toimuda õiguskaitsevahendite kasutamise korra raames, peab olema kooskõlas määrusega (EL) 2016/679.

Kui teenuseosutaja lõplik otsus blokeeritud sisu kohta on jätta sisu kättesaamatuks, peab kasutajatel olema võimalik vaidlustada see otsus erapooletu vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismi kaudu, mille liikmesriigid peavad tegema kättesaadavaks. See mehhanism võib olla olemasolev mehhanism, kuid see peab hõlmama asjakohaseid eksperditeadmisi autoriõigusega seotud vaidluste lahendamiseks. Samuti peaks selle kasutamine olema lihtne ja kasutajate jaoks tasuta.

Liikmesriigid peavad rakendama oma õiguses veebisisu jagamise teenuse osutajate kohustust teavitada oma kasutajaid oma tingimustes sellest, et kasutajad võivad kasutada teoseid ja muud materjali liidu õiguses autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste suhtes kehtestatud erandite ja piirangute alusel.

Liikmesriigid võiksid anda soovitusi selle kohta, kuidas teenuseosutajad saavad suurendada kasutajate teadlikkust sellest, mis võib artikli 17 lõikes 9 osutatud õiguspärase kasutusviisi alla kuuluda. Näiteks võiksid teenuseosutajad anda kasutajatele kättesaadavat ja kokkuvõtlikku teavet vähemalt artiklis 17 sätestatud kohustuslike erandite kohta. Lisaks selle teabe edastamisele teenuseosutajate üldtingimustes võiks seda teavet anda õiguskaitsevahendite kasutamise korra raames, et suurendada kasutajate teadlikkust võimalikest kohaldatavatest eranditest ja piirangutest.

VII. VEEBISISU JAGAMISE TEENUSE OSUTAJATE POOLT ÕIGUSTE OMAJATELE ANTAVA TEABE LÄBIPAISTVUS (ARTIKLI 17 LÕIGE 8)

Artikli 17 lõike 8 kohaselt peavad veebisisu jagamise teenuse osutajad andma õiguste omajatele nende taotluse korral piisavat teavet nendega tehtava koostöö raames astutavate sammude kohta. See hõlmab

a) piisavat teavet selle kohta, kuidas toimivad vahendid, mida nad kohaldavad, et artikli 17 lõike 4 kohaselt tagada, et sisu ei oleks loata kättesaadav, ning

b) teenuseosutaja ja õiguste omaja vahel sõlmitud litsentsilepingu korral teavet lepinguga hõlmatud sisu kasutamise kohta.

Liikmesriike julgustatakse andma selle sätte rakendamisel teenuseosutajatele teavet selle kohta, mis liiki teavet nad peaksid esitama, pidades silmas vajadust järgida artikli 17 lõiget 7, lõike 8 esimest lõiku ja lõiget 9.

Esitatav teave peaks olema piisavalt konkreetne, et tagada õiguste omajate jaoks läbipaistvus selliste vahendite toimimise osas, mille eesmärk on vältida artikli 17 lõike 4 alusel loata sisu, võttes samal ajal arvesse vajadust tagada, et ei tekkiks üldist jälgimiskohustust. Selline teave võiks hõlmata näiteks teenuseosutajate kasutatava tehnoloogia (kui kasutatakse) või muude vahendite kirjeldust, teavet kasutatavate kolmandast isikust tehnoloogiapakkujate teenuste kohta, nende vahendite keskmist tõhusust, kasutatavate vahendite/teenuste muudatusi (näiteks võimalikud uuendused või muudatused kolmandate isikute teenuste kasutamises). Teenuseosutajad ei peaks olema kohustatud andma konkreetset teavet, mis paljastab nende ärisaladusi, näiteks üksikasjalikult kirjeldama kasutatava ja võimalik, et omandiõigusega kaitstud, tarkvara omadusi.

Loa saamise korral peavad veebisisu jagamise teenuse osutajad andma õiguste omajate taotlusel piisavat teavet sõlmitud lepingutega hõlmatud sisu kasutamise kohta. Selle kohustuse rakendamisel peaksid liikmesriigid nõudma teenuseosutajatelt piisavalt konkreetse teabe esitamist, et tagada õiguste omajatele põhjenduses 68 osutatud läbipaistvus. Selline teave peaks hõlmama andmeid õiguste omajate teoste kasutamise ja teenuseosutajate saadud

tulu kohta. Samal ajal peaksid liikmesriigid meeles pidama, et kooskõlas nimetatud põhjendusega ei ole teenuseosutajad kohustatud esitama üksikasjalikku ja individuaalset teavet iga teose kohta. Teenuseosutajad ja õiguste omajad võivad lepingute sõlmimiseks peetavate läbirääkimiste raames kokku leppida konkreetsemates ja üksikasjalikumates aruandlustingimustes. Õiguste omajatele õiglase tasu tagamiseks on oluline korrapärane ja täpne aruandlus litsentsilepinguga hõlmatud teoste ja materjali kasutamise kohta.

Selleks et suurendada aruandluse tõhusust ja hõlbustada esitatud teabe töötlemist, võivad liikmesriigid julgustada teenuseosutajaid järgima aruandlusvormidega seotud parimaid tavasid ja tööstusharu nõudeid, isegi kui need ei ole direktiiviga ette nähtud.

Lõpetuseks tuleb märkida, et direktiivi 2014/26/EL artikli 17 alusel kehtivad mõned konkreetsemad aruandlusnõuded. Neid nõudeid kohaldatakse veebisisu jagamise teenuse osutajate suhtes seoses kollektiivse esindamise organisatsioonidega.